

Vuit recomanacions literàries, crítiques i independents, per abstreure's del Nadal

Mar Carrera i Ignasi Franch

Després de tres setmanes d'oferir-vos propostes temàtiques de lectures per a aquestes festes, amb llistes [antiracistes](#), [ecologistes](#) i [feministes](#), acabem l'any amb una selecció de vuit obres literàries. Hi incloem quatre novel·les (polítiques, feministes, criminals), dos llibres de relats i dos contes adreçats al públic infantil. Algunes de les veus són de plena actualitat: si Natacha Boussaa explora el descontentament polític d'una joventut condemnada als treballs temporals, Marta Orriols examina les frustracions íntimes de la seva generació. També recuperem dues plomes de l'Espanya de preguerra, les de Luisa Carnés i Félix Urabayen. I comptem amb un recull de relats divertidament malvats de Roald Dahl. El periodista i escriptor Rafael Vallbona posa la nota 'noir' amb 'Dits enganxosos', mentre que 'Cua de sirena' i 'Meravellosos veïns' evidencien que els llibres il·lustrats també poden ser espais per a la divulgació de la diversitat.

Joves precàries i combatives

NATACHA BOUSSAA

TENDRÉIS QUE MATARNOS

mb la novel·la '[Tendréis que matarnos](#)' ([Laertes](#), 2016), Natacha Boussaa (París, 1974) va debutar en el panorama editorial de les lletres franceses i va rebre el premi Eugène Dabit a la millor novel·la populista (que reivindica una literatura que situï el poble, la seva vida, les seves esperances i lluites al centre de l'escriptura). La història se centra en la vida diària d'una jove estudiant que encadena treballs precaris en un París immers en les revoltes contra la reforma de la llei d'accés al món laboral del 2006. Amb abundants diàlegs i referències periodístiques a la lluita del jovent, la novel·la discorre amb agilitat, a través de la mirada de Lena i la seva colla d'amistats combatives. L'inici del llibre mostra l'estat d'ànim de la protagonista: "Falsa sonrisa. Falsa amabilidad. Falso interés por todo lo que se agita delante de mí. ¿Cuánto queda?". Una roda feineta-manifestació-feineta-estudis és la rutina d'una jove en formació política i sentimental en un context difícil i ple de signes. El veí de dalt del seu pis minúscul s'ha suïcidat, mentre ella estudia l'obra de l'escriptor Antonin Artaud ('Van Gogh, el suïcidat de la societat'). Casualitats?

Festí de contes perversos

Roald Dahl ('Charlie i la fàbrica de xocolata') va incloure abundants dosis d'humor negre en alguns dels seus clàssics de la literatura juvenil. Els relats per a adults recollits a '[Algú com tu](#)' ([Sembra Llibres](#), 2016) són encara més àcids i poden exercir un atractiu pervers sobre els lectors. Els protagonistes de les històries habiten un món de ressentiments i de mesquineses. Les formes de la intriga i de la novel·la negra, el gust per les sorpreses finals, enriqueixen les observacions quotidianes a la societat dels Estats Units dels anys cinquanta, plena de sexisme, de consumisme... i, en la literatura de Dahl, amarada de passions violentes. L'autor ens presenta homes i dones que se senten humiliades i volen revenjar-se, personatges que arrisquen la vida per protegir els seus diners, o que estafen i maten per aconseguir-ne més. El resultat és foscament divertit i tres dels relats van inspirar episodis de la sèrie 'Alfred Hitchcock presenta'.

Feminisme i lluita obrera a la II República

LUISA CARNÉS

Tea Rooms

Mujeres obreras

EPÍLOGO DE ANTONIO PLAZA

La republicana Luisa Carnés es va inspirar en la vida pròpia per escriure '[Tea rooms](#)' ([Hoja de Lata](#), 2016). L'autora, que havia treballat en un obrador de nena, va ubicar la seva segona novel·la en una pastisseria on bullen sordament els conflictes. Matilde destaca entre els personatges de l'obra: és una jove reservada que rebutja la dependència vers els homes i anhela un món socialista. Carnés usa una prosa sòbria i precisa, literària sense perdre una certa naturalitat. Algunes pàgines del volum, abocades a la crítica social i a la defensa d'una revolució obrera i feminista, expliciten una visió del món que roman implícita en les històries que s'hi relaten: vides de dones estroncades per les temptacions de la misèria... i també pels jocs de la vida relativament benestant. Com la discreta heroïna protagonista, l'escriptora va defensar la imminència d'un futur més igualitari. Desgraciadament, la victòria del colpisme va empènyer-la a l'exili.

Relats delicats que poden ferir

Marta Orriols

Anatomia de les distàncies curtes

Pròleg de Jenn Díaz
Epíleg de Tina Vallès

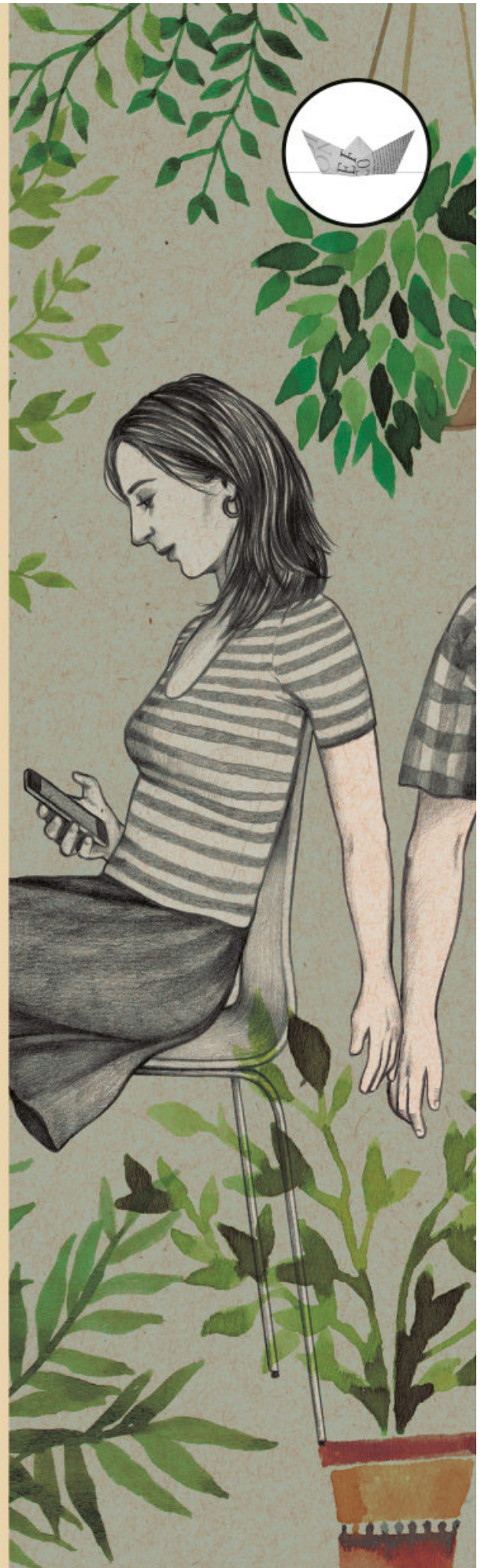
A través de personatges fugaços i d'imatges senzilles que condensen grans emocions en petits gestos, aquest recull de contes retrata la infinitat de relacions a què ens condueix l'amor. L'estima, el dolor, les renúncies implícites, els obllits o les pèrdues es relacionen íntimament en uns textos en què els protagonistes s'enfronten de manera quasi imperceptible amb l'exterior mentre proven d'oblidar els somnis, els desitjos laborals i sexuals i, fins i tot, el dret a enfadar-se.

«Marta Orriols ha sabut com explicar la vida quotidiana amb gran qualitat literària: els lectors encara no l'han descobert, però ho faran i en voldran més.» Jenn Díaz

Un calidoscopi proper i empàtic que ens aproxima de manera natural als sentiments que maquillem per por d'alterar el curs de les nostres vides. *Anatomia de les distàncies curtes* és un paisatge lúcid i emocional reblert dels silencis que protegim.

IBIC FA

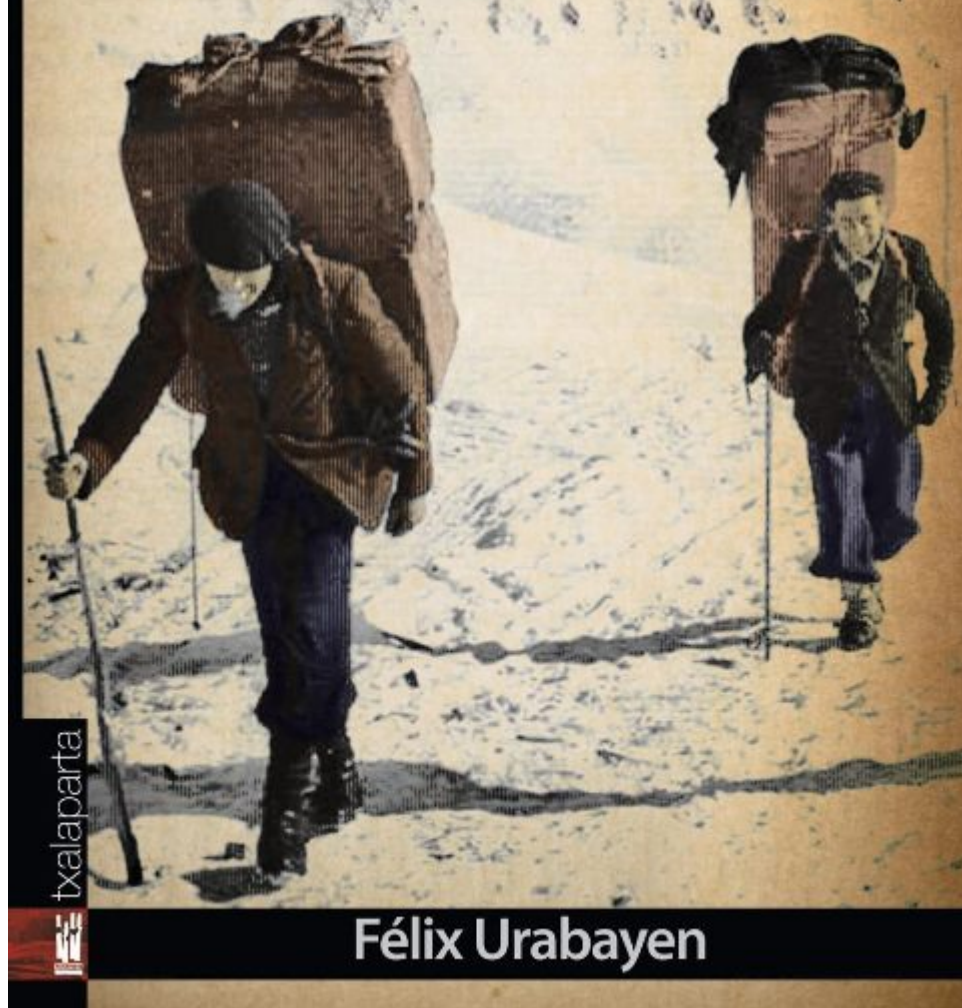
ISBN 978-84-941737-5-2

El primer llibre de contes de Marta Orriols inclou personatges de totes les edats. Hi predominen, però, els protagonistes d'aquesta joventut que s'allargassa dels 20 anys fins als 40, potser sense gaires canvis, com el pis on conclou el conte "Ficció": tot i els vells plans de reforma que continuen penjats de la nevera, l'habitatge roman quasi idèntic que quan els protagonistes hi van entrar a viure. A '[Anatomia de les distàncies curtes](#)' (Edicions del Periscopi, 2016), hi predomina un to agredolç que possibilita que els dols i els desencisos no siguin del tot demolidors... i que la felicitat tampoc acabi d'esclatar en els moments de benestars prometedors. La delicadesa i la incisivitat es barregen en aquestes històries d'insatisfaccions urbanes, de personatges tractats amb empatia tot i les seves imperfeccions. L'autora maneja la prosa narrativa com un xilòfon: n'extreu sons suggeridors a base de cops, més o menys forts, que ressonen.

La quotidianitat del contraban

Centauros del Pirineo

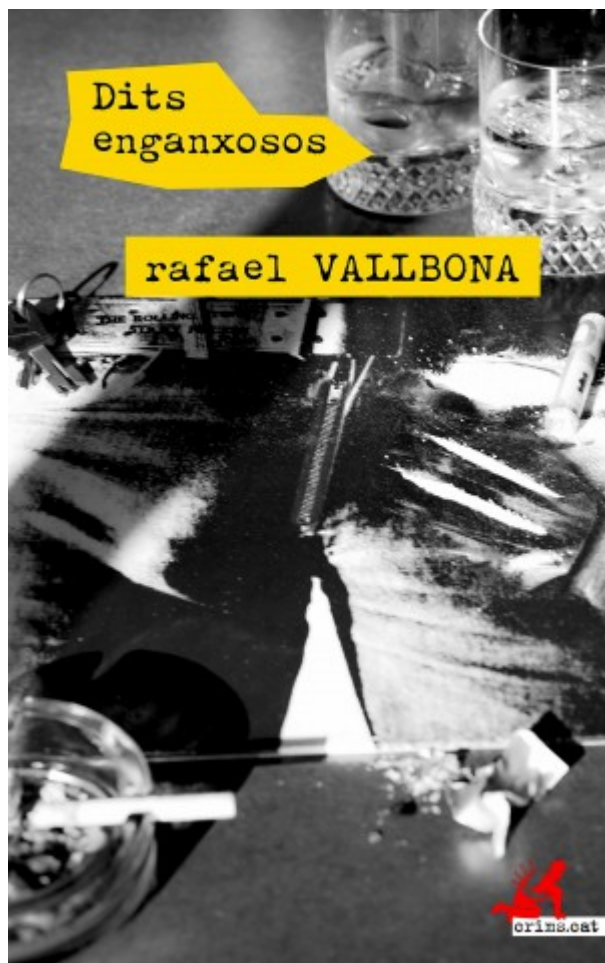

[‘Centauros del Pirineo’](#)

([Txalaparta](#), 2016) és un homenatge a un ofici antic que viu gràcies a l'existència de les fronteres. Félix Urabayen, un dels millors prosistes de la generació literària de la preguerra, narra la història d'un novell que passa a ser cap d'un grup de contrabandistes. Les descripcions romàntiques i fins i tot mitològiques de la natura de les muntanyes pirinenques en plena nit, o de les inclemències meteorològiques (les grans aliades dels passadors), són un dels regals d'aquest llibre. Els rols de gènere hi són ben presents en aquest relat rural escrit a la primera meitat del segle XX. La referència a les pageses és força directa: "Hacendosas y bravas como todas las mujeres vascongadas, las tres mozas llevaban además el timón del diario trajín. Los hombres solo echaban mano a la faena para despistar". La violència masclista també impregna molts dels fragments: "La montaña es la compañera rebelde a quien se doma por la violencia, como esas cortesanas históricas que solo a fuerza de golpes abren sus entrañas a los cálidos lirios de la voluptuosidad". Amb un títol

que fa al·lusió als mateixos contrabandistes, meitat déus, meitat bèsties, 'Centauros del Pirineo' realça el 'modus vivendi' d'un treball que, contra el poder establert, qüestionava les fronteres a l'una banda i l'altra dels Pirineus, amb constància i molt enginy.

Negre cant a la vocació periodística

Una parella de joves apareix calcinada després d'un incendi forestal a la rodalia d'una petita localitat catalana. L'escriptor Rafael Vallbona ('La balada de JK') signa '[Dits enganxosos](#)' ([Alrevés](#), 2016), una novel·la negra esvelta, de prosa directa i amb una estructura basada en capítols molt curts. La forma escollida sembla molt influenciada per la pràctica periodística i pels seus ideals de claredat i concisió expositiva. El seu autor recupera, a més, el protagonista de l'anterior 'El tant per cent'. Un jove reporter, Pere Palau, serà l'encarregat d'estirar el fil d'un accident només aparent... que el conduirà a descobrir diverses trames de secrets i de corrupcions a les clavegueres de l'oasi català. Les trames criminals s'encavalquen amb les hipocresies... i amb la pràctica de la censura als mitjans de comunicació públics i privats. Perquè el llibre esdevé sobretot un cant a la vocació periodística, tot i les dificultats, les amargors, les precarietats i les represàlies laborals.

Lletres (i imatges) contra els binarismes

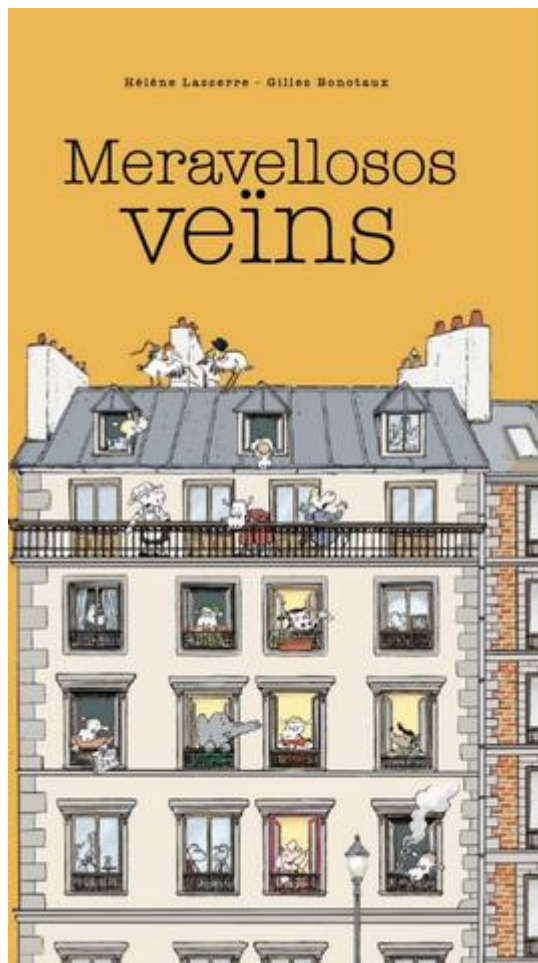
CUA DE SIRENA

Alba Barbé i Serra i Sara Carro Ibarra

'Cua de sirena' (Bellaterra, 2016), d'Alba Barbé i Sara Carro, representa el potencial dels contes infantils educatius. En aquest cas, està enfocat a trencar el binarisme de gènere. El protagonista és en Roc, un nen que gaudeix d'unes vacances vora el mar amb una colla de l'escola. A la festa de disfresses, escull vestir-se amb una faldilla de cua de sirena i rep uns quants comentaris que el contrarien: "El Roc s'ha vestit de Sireneta! Quina nena!", li etziben. S'adorm i, en llevar-se, es descobreix a redós d'un grup de sirenes, una de les quals se l'endú a fer un volt sota el mar. Temptat per viure com una sirena, en Roc rebrà un ultimàtum: si vol ser sirena, haurà de deixar de ser humà. Sempre igual: blanc o negre, carn o peix, nen o nena. No pot ser que una decisió sigui també que no vols prendre una decisió? La història és tendra i alhora màgica. I les il·lustracions d'en Joan Turu brillen especialment quan representen el regne marí. Una imatge molt reeixida és la de la cova de les sirenes: Turu en dibuixa de velles, grasses, amb cabells de tots els tipus i colors.

Sacsejar la vida d'una comunitat

Una altra proposta de conte infantil és '[Meravellosos veïns](#)' ([BiraBiro](#), 2016), amb text d'Hélène Lasserre i il·lustracions de Gilles Bonotaux. L'escenari és un veïnat dibuixat en vertical: els veïns i les veïnes conviuen amb els seus tics habituals. De sobte, nous personatges capgiren la vida tranquil·la i ordenada dels veïns ovelles: una família de llops amb moto, unes vaques ecologistes, un porquet que es dedica a la fotografia, unes cigonyes sobre la teulada, uns cocodrils que fan de cambrers, uns elefants melòmans, una girafa i fins i tot un pop que teixeix uns petits barrets per als peixos... El conte, que es pot trobar en català i en castellà, és una fable sobre què és una comunitat en tota la seva diversitat. Perquè de la lectura s'extreu un missatge en favor de la convivència multicultural, segons experts com el grup de recerca Gretel de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'editorial BiraBiro, per la seva banda, forma part d'una associació d'editorials independents que publiquen en català, Llegir en Català.